

ARTIKLI SISU KIRJELDAMINE

UDK liik – MARC väli 080.....	2
ANNOTATSIOON – MARC väli 520 3	3
MÄRKŠÖNASTAMINE – MARC väljad 6XX	6
Personaalia 600	6
Kollektiivmärksõnad 610	7
Ajutine kollektiiv märksõnana 611	8
Avatud sõnarühmad	8
Teemamärksõnad 650	8
Kohamärksõnad 651	9
Märksõna "Eesti"(651) ja "eesti" (650) kasutamisest.....	9
Kuidas kasutada märksõnana organisatsiooni ja tema allasutusi ...	10
Ajamärksõnad 653	11
Vormimärksõnad 655.....	11
Märksõnastamine teemabaasides.....	12
Muu bibliografeerimisega seotu	13
ISEs avatud artiklikogumiku kirjele e-kataloogis ESTER 856 väljal oleva lingi lisamine "Artiklikirjed andmebaasis ISE" (alus: ISE töörhma koosoleku protokoll 10.03.2010).....	13

Seotud dokumendid:

- [Liigitamine ja märksõnastamine ESTERis](#)
- [Vormi- ja žanrimärksõnu EMSist](#)
- [Sissejuhatus märksõnastamise metoodikasse](#)
- [Kollektiivide pealdised](#)

UDK liiki ei korrata märksõnana, kui artikkel on kitsamal teemal.

Märksõnad ja annotatsioonid peaksid teineteist täiendama, mitte dubleerima. Vahel piisab pealkirja täiendamisest, annotatsiooni pole eraldi vaja.

UDK liik – MARC väli 080

UDK liigi eesmärk on artiklite rühmitamine kitsamateks valdkondadeks, kui võimaldab teemabaasi tähis.

UDK liigi järgi saab otsida ja lehitseda selle valdkonna artikleid.

Ühele artiklile on soovitatav anda 1-2, üksikjuhtudel kuni 3 indeksit.

Kui artiklis käsitletakse laiemat valdkonda mitut alavaldkonda, liigitatakse üldisemasse liiki, mitte mitmesse kitsamasse liiki. Näiteks kui artiklis käsitletakse nii kristlust kui ka mittekristlikke usundeid, on liigiks 2. Muidu tuleb valida kõige täpsem liik. Näiteks artikkel *Aastatulu kerkis jõudsalt, vaeseid jäi vähemaks* tuleks liigitada Eesti majandusse 338 (474.2), mitte üldiselt 33.

ANNOTATSIOON - MARC väli 520 3

MARC väli 520 3

Annotatsiooni kirjutamisel tuleb lähtuda kogu artikli sisust, mitte ainult oma teemavaldkonnast. Stiil on neutraalne, ei sisalda bibliografeerija hinnangut.

Annotatsioonis märgitakse ära oluline ja **järgitakse eesti keele reegleid**.

Kui pealkirjast ei selgu, täpsustatakse artiklis käsitlemist leidnud:

- teema;
- isikute nimed, tegevusalad, tiitlid jm. oluline info, vähetuntud isikute puhul ka eludaatumid, kui need on antud;
- riigiasutuste nimed;
- kollektiivide ja rühmituste nimetused;
- ettevõtted;
- sündmuste toimumise aeg ja koht, nimetus, vajadusel korraldaja;
- raamatu, filmi, näidendi, etenduse, kunstiteose, muusikapala, kunstinäituse, heliplaadi jm. nimetus;
- preemiate ja autasude nimetus, väljaandja, saajad, andmise aeg;
- arhitektuuriobjektide, monumentide, mälestusmärkide arhitekt; skulptor, asukoht (riik, linn, maakond, vald) püstitamise või valmimise aeg jne.

Näited :

- *21. sept. Estonia kontserdisaalis kontserdisarjas "Violino bis!" toimunud kontserdist,*
- *Eric-Emmanuel Schmitti "Tunnete tektoonika", lavastaja Enn Keerd, Endla teatri Kūūnis. Esietendus 20. okt.,*
- *Mängufilm "Tallinn pimeduses", režissöör Ilkka Järvi-Laturi, Eesti - Soome 1993)*
- *Malle Leisi lillemaalide näitus "Tuntud uus ja tundmatu vana" Tallinnas Vabaduse galeriis*
- *Vestlus muinsuskaitseameti peadirektori Kalev Uustaluga Eesti muinsuskaitsest*
- *Pärnumaalt valitud Riigikogu liikmed Trivimi Velliste, Mati Raidma, Väino Linde, Kadri Must, Mart Jussi ja Mark Soosaar kutsusid rahvast aastat kokku võtma, üleskutsele reageeris poolsada pärnumaalast.*
- *President Toomas Hendrik Ilvese 5. detsembri haridusfoorumil peetud ettekanne.*

- o *Maini ääres toimunud 42. Saksa ajalooapäevadest ning Regensburgis toimunud 32. Saksa õigusajaloolaste suurogust.*

Raamatu või mõne muu teaviku arvustuse ja tutvustuse puhul kasutatakse sõna – **Arvustus / Tutvustus**: Perekonnanimi, Eesnimi. Pealkiri. Ilmumiskoht : Kirjastus, ilmumisaasta

Vastukaja artiklile märgitakse annotatsioonis järgmiselt: Vastukaja artiklile: Perekonnanimi, Eesnimi. Pealkiri. Edasi vormistatakse lähtuvalt allika tüübi bibliografeerimise põhimõtetest.

Artiklis kirjeldatud sündmuse **daatum** kirjutatakse välja kuunimetusega, näiteks. 1. mai 2008 või 1.-4. mai 2008.

Artikli juures olevad lisad

Joonis, Skeem, Diagramm, Tabel: Pealkiri algab suure tähega.

Vestlus / intervjuu

1) vestlus/intervjuu - vestlus kellega ja millest, juhul kui pealkirjast ei selgu kõik vajalik

245 10 Ka poisid võivad olla aktiivsed /|c
520 3# Huvijuhi tööst 190 õpilasega Aravete Keskkoolis. **Vestlus** kooli huvijuhi Kadri Käärdega

245 10 500 lasteseepi Wimbergilt ja Jaanus Vaiksoolt /|cWimberg, Jaanus Vaiksoo ; intervjuuerinud Liivi Šein
520 3# **Vestlus** Eesti Televisiooni lavastusliku lastesaatesarja "Saame kokku Tomi juures" stsenaaristide Wimbergi ja Jaanus Vaiksooga

2) vestlusest - juhul kui artikkel pole otseselt intervjuu, on kirjutatud kokku vestluse tulemusel, rohkelt tsiteeritud inimest kellega vestluse põhjal artikkel kirjutatud:

ajakirjanik väljale 100, isik 520 + 700

100 1# Araste, Lii
245 10 Rokiklubi Tapper - on maja ja on kultuur /|cLii Araste
520 3# Vestlusest klubi tegevjuhi Ahto-Lembit Lehtmetsaga
700 1# Lehtmets, Ahto, Lembit

100 1# Reiman-Männiste, Riina

245 10 Assortii ravimitest /|cRiina Reiman-Männiste

520 3# Vestlusest perearst Lauri Laasiga ravimite tarvitamisest ja
koostoimest

700 1# Laas, Lauri

NB! Need näited on aluseks aga mitte kohustuslikud.

MÄRKSONASTAMINE - MARC väljad 6XX

Märksõnastamise aluseks Eesti märksõnastik. Märksõnastamisel lähtutakse kogu artikli sisust, mitte ainult oma teemavaldkonnast. Mitte liialdada märksõnade hulgaga, kasutada täpseid märksõnu. Liialdamine üldistava ja süvamärksõnastamisega tekitab probleeme otsingul.

- kui adekvaatsele märksõnale lisada kogu aeg üldistav, siis on raske eristada tõepoolest üldisel teemal artikleid spetsiifilistest

- kui lisada palju märksõnu mõistete kohta, mida on ainult mainitud, saab otsingul palju ebarelevantseid, kasutuid tulemusi

Näide: Eesti spordi olukorrast üldiselt:

sport ISE Millennium	tulemusi 8339
ISE veebis	tulemusi 335

sport AND Eesti ISE Millennium	tulemusi 5593
ISE veebis	tulemusi 268

Oluline on märksõnastamise järjepidevus ja ühtsus. Sarnane teema / mõiste peaks olema märksõnastatud ühte moodi. Märksõnastajad peaksid võtma analoogiliste juhtumite puhul vastu analoogilisi otsustusi: 1) eri ajahetkedel (järjepidevus); 2) eri märksõnastajad eri kohtades (ühtsus).

Märksõnadeks on ka kollektiivide, sündmuste, ürituste, perioodiliste väljaannete nimed ja ühtluspealkirjad.

Personaalia 600

Kui artikkel isiku kohta (ka juubeliartikli või nekroloogi puhul), tuleb märksõnaks ka amet või elukutse.

600 14 Kaljo, Dimitri
650 #9 akadeemikud
650 #9 geoloogid
(mitte nt. akadeemikud ja geoloogia)

Artiklis vaid mainitud isikud võib vajadusel ära tuua annotatsioonis, personaalamärksõnaks neid ei panda.

Kollektiivimärksõnad 610

610 24 Vene Teater (Tallinn) - ladina tähtedega eesti keeles

Kasutame kollektiivi eestikeelset nimekuju. Originaalkeelset nimekuju kasutame ainult juhul, kui võõrkeelse kollektiivi eestikeelset nimekuju ei ole võimalik leida teatmeteostest ega teistest andmeallikatest ja seda ei ole otstarbekas eesti keelde tõlkima hakata.

610 24|аТеатр на Литейном (Peterburi)

610 - külaliskollektiiv vene nimega - kirillitsas

610 24 Rõõmukuulutus (fond) – normikirje - äraviide venekeelselt eestikeelsele

Благовестъ vt. Rõõmukuulutus (fond)

610 24 Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

610 24 Eesti Pank

610 24 Lõuna Politseiprefektuur

610 24 Euroopa Liit

610 24 Euroopa Parlament

610 24 Tallinna Linnavalitsus

610 24 Harju Maavalitsus

610 24 Lepatriinu lasteaed (Tallinn)

610 24 Tallinna Mardi lasteaed

610 24 Tartu Karlova Gümnaasium

610 14 Eesti.|bRiigikogu

610 14 Eesti.|bSotsiaalministeerium

610 14 Eesti.|bFinantsinspektsioon

üldjuhul võiks lisada, just selliste asutustega, mida ühes kohas/linnas mitu. Ülikoolide, ministeeriumite jt suuremate ja sageli käsitletavate asutuste puhul ei ole see reegel.

Pallipõnn (lasteaed, Tartu)

lasteaiad

Tartu

Kui Tallinna Ülikooli professor saab preemia või Arte Gümnaasiumi õpilane osaleb mingil konkursil - kas kool läheb kollektiivimärksõnaks? Kui kooli või ülikooli osa ei ole oluline siis kool märksõnaks ei lähe. Kooli saab mainida ära annotatsioonis.

Ajutine kollektiiv märksõnana 611

Väli 611 on ürituste jaoks: konverentsid, näitused, võistlused jms.

1. Kui toimub ülevabariigiline üritus, näiteks festival, millel on piirkondlikud eelvoorud + finaalvõistlus, tuleb märksõnaks näiteks Kooliteater 2009 (teatريفestival) - alamväljale c toimumiskohta ei märgita.

2. Initsiaali kasutamine kollektiivide ja ürituste nimede alguses pole hea, nii tavaliselt keegi ei otsi. Tuleks kasutada kas täisnime või ainult perekonnanime, kui selline vorm on tavalisem.

Nt.

Sten Roosi muinasjutuvõistlus|n(17 :|d2009 :|cTallinn)

mitte: S. Roosi muinasjutuvõistlus|n(17 :|d2009 :|cTallinn)

komad ja ümarsulud -

asutused, kollektiivid 610 ja 710 - laiend (täpsustus) sulgudes, kui laiend bibliograafi lisatud. Komaga laiend kui on kasutatud inversiooni.

Näited: Rotalia, korporatsioon

Google (firma)

Avatud sõnarühmad

Vaata ka EMS <http://ems.elnet.ee/> Avatud sõnarühmad

Avatud sõnarühmad on:

Aunimetused, preemiad

650 9 Eduard Vilde nim. Preemia

650 9 Nobeli preemia

650 9 Aasta õppija

ametid (töökohad)

650 9 geograafiaõpetaja

Taimenimetused

650 9 paraguai suhkruleht

Teemamärksõnad 650

järjestus adekvaatsed kõige ees

Raamatuarvustuste ja tutvustuste märksõnastamisel kasutada valikut ESTERis raamatule pandud teemamärksõnadest

millal kasutada märksõna ülikoolid, millal kõrgkoolid?
Millel nimes ülikool, nende puhul kasutada sõna ülikoolid.
EMTA – muusikakõrgkoolid

Kohamärksõnad 651

Kui näiteks on kirjes kohamärksõnad Valjala vald ja Saaremaa, Keila või Tabasalu või Narva, kas on vaja lisada ka Eesti? Eestit ei peaks igale poole lisama, kus on väiksemad kohad olemas. Eestit võiks kasutada ainult siis, kui jutt on üle-eestilisest asjast. Suuremad ja tuntumad linnad jäta üksi, nt Keila või Narva. Kui väiksemad kohad, siis lisaks maakonna, nt Tabasalu, Harjumaa. See on ka ESTERi kokkulepe.

Kohamärksõna "Eesti " lisamine KTFM teemabaasis näiteks avalikku ruumi ja arhitektuuriobjekte kajastavatele artiklitele on vajalik ka siis, kui märksõnana kasutatakse linna või mõne teise geograafilise allüksuse nimetust.

Artikkel prantsuse režissöörist või õpetajast või sportlasest
märksõnaks prantsuse või Prantsusmaa?

Võib sageli nii ja naa. Esteris kokkulepe eelistada alati kui võimalik 651 (Prantsusmaa).

Väiksemate kohtade nimede juurde märgitakse maakond mitte vald. Kui juttu on vallast, siis märgitakse vald.

- kui juttu mõnest konkreetsest kohast: Ühiselamute olukorrast Tartus, lindude rõngastamisest Leedus – lisatakse kohamärksõna
- kui tegu asutusega, kus kohanimi juba sees - nt. **Tallinna** Arte Gümnaasium - lisada kohamärksõnana **Tallinn**

610 24|aHaapsalu Nikolai Kool
651 #9|aHaapsalu

610 24|aLuua Metsanduskool
651 #9|aLuua (Jõgevamaa)
651 #9|aJõgevamaa

610 24|aKumu Kunstmuuseum
651 #9|aTallinn

Märksõna "Eesti"(651) ja "eesti" (650) kasutamisest

Kasutada märksõnu Eesti ja eesti niipalju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik ning mitte neid kuritarvitada. Ning järgida järgmisi märksõna Eesti (651) ja eesti (650) kasutamise põhimõtted (Sirje Nilbe):

Suure (651) ja väikese (650) tähega E(e)estit tuleks kasutada vastavalt õigekirjareeglitele. Eesti (651) näitab kohakuuluvust ja eesti

(650) rahvus- ja keelekuuluvust. Pigem eelistada suurtähte e. "Eesti". Üksinda "eesti" on omadussõna, sel juhul peab moodustama sel juhul peab saama moodustada otsingul mingi teise sõnaga fraasi, nt eesti AND maalikunst. Kirjes märksõna "eesti"/"Eesti" ei korrata. ESTERis kasutatakse Eestit võrdsetel alustel teiste maadega, aga ISEs võiks küll piirata, kasutada ainult siis, kui ilma ei saa, nt Eesti võrdlus või kooskäsitlus teiste maadega. Ilukirjanduse puhul peaks alati kasutama 'eesti'. Eestit ei peaks igale poole lisama, kus on väiksemad kohad olemas. Eestit võiks kasutada ainult siis, kui jutt on üle-eestilisest asjast. Suuremad ja tuntumad linnad jätaks üksi, nt Keila või Narva. Kui väiksemad kohad, siis lisaks maakonna, nt Tabasalu, Harjumaa. Selline kokkulepe kehtib ka ESTERis.

Kuidas kasutada märksõnana organisatsiooni ja tema allasutusi

Näitena Eesti Kunstimuuseum ja tema allmuuseumid - märkida allmuuseum (näiteks Kumu Kunstimuuseum) eraldi märksõnana 610 24|aKumu Kunstimuuseum. Sõltuv kollektiiv või allüksus - eraldi märksõna. Lähtuvalt järgmisest juhendist: Kollektiivide pealdised, lk 13 Sõltuvad ja seotud kollektiivid (allüksused)
http://www.elnet.ee/juhendid/Kollektiivid_veebr2009.pdf

Ürituse korraldajat/toimumiskohta, kui artikkel seda ei käsitle, märksõnaks ei pane. Näiteks kui vabariiklik füüsikaolümpiaad, luulevõistlus jms toimub Tallinna Reaalkoolis, piisab kui kooli nimi ära märgitud annotatsioonis.

Asutuste endised nimed

Kui artiklis käsitletakse pikemat perioodi, mil asutusel oli mitu erinevat nime, siis märksõnaks kõige hilisem/kaasaegne nimi. Kui käsitletakse ühte varasemat perioodi, siis märksõnaks käsitletava perioodi nimi. Näiteks kui artiklis räägib oma mälestusi inimene, kes õppis Tallinna 7. Keskkoolis, praeguses Inglise Kolledžis, märksõnaks Tallinna 7. Keskkool.

Kollektiivi allüksuste väljajätt märksõnas

Vahepealsed allüksused jäetakse ära, kui see ei tekita segadust ja võimaldab kollektiivi identifitseerida.

*Tartu Ülikool. | bÜldajaloo õppetool
mitte*

Tartu Ülikool. /bFilosoofiateaduskond. /bAjaloo ja arheoloogia instituut. /bÜldajaloo õppetool

*Tallinna Ülikool. /bAjaloo Instituut. /bArheoloogiakogude osakond
Tallinna Ülikool. /bAkadeemiline Raamatukogu. /bBaltika osakond*

Ajamärksõnad 653

Üksikaastate (näiteks 2008) kasutamine märksõnadena. Võrreldes raamatutega on artiklite puhul üksikute aastaarvude kasutamine põhjendatum, sest palju on aastaülevaateid, aastaauhindade jms kohta artikleid. Nii et üksikud aastaarvud, mis ei pärine just kaugelt minevikust, ei jää registrisse juhuslikuks.

NB! Tuleb kasutada teatud asjade puhul süsteemselt! Tuleviku otsingutele mõeldes võiks lisada ka kümnendi, sest et tulevikus on möödunud aja kohta parem otsida koondatult, nt 1990-ndad. Mitte kasutada ühekordseid ajavahemikke (näiteks otse artiklist võetud) aastavahemikud, nt 1996-2003.

Mõttekas on au- ja tähtnimetusele teha üks märksõna, mida koos aastaga kasutada. Seotud aastaülevaadetega, mis on seotud ikkagi konkreetse aastaga. Ka prognoosid.

Näide:

650 9 Aasta õpetaja 2010

Vormimärksõnad 655

Kui artikli tüübiks BCODE1 on valitud arvustus (sh. tutvustus), lisada arvustuste puhul vormimärksõna *filmiarvustused, kunstiarvustused, muusikaarvustused, teatriarvustused*.

Intervjuu - kui intervjuust juttu siis 650 9 ja kui tegemist intervjuuga siis 655 9 vormimärksõna intervjuud.

intervjuu - intervjuueeritav autoriks

100 Kask, Tiiu

520 Vestlus Tiiu Kasega

Liik artikleid, mis ei ole päris intervjuud – on intervjuueeriya poolset nõ kokkuvõtvat teksti ja sekka jutumärkides intervjuueeritava lauseid.

Artikli autor on

ajakirjanik

100 Kask, Tõnis

245 Koolilood

520 Vestlusest Tallinna 21. Keskkooli õpetaja Tiiu Tammega

700 Tamm, Tiiu

Ilukirjanduslike tekstide puhul on vormimärksõnad (655) ka sõna ilukirjandus ja põhiliikide nimetused.

ESTONICA

740 0#Estonica artiklid (otsitav pealkirja registrist)

Estonica - Eesti kohta või eesti autorite sulest väljaspool Eestit ilmunu.

Märksõnastamine teemabaasides

KEKI Keel ja kirjandus

Kõikidele eesti keelt käsitlevatele artiklitele lisatakse märksõna *eesti keel*.

Keeleteoreetilised artiklid: *üldkeeleteadus*.

Vahet tehakse *emakeelel*, *teisel keelel* ja *võõrkeelel*.

Tekstide märksõnastamine

Ilukirjanduslikud tekstid:

[maa]/ilukirjandus/[kirjanduse põhiliik]/[vormimärksõna]:

Näide: eesti/ilukirjandus/proosa/romaanid ;

inglise/ilukirjandus/lühiproosa ; vene/ilukirjandus/luuletused/poemid

; austria/ilukirjandus/dramaatika/komöödiad

Koos ilukirjandusega kasutatakse märksõnu lastekirjandus ja murdekirjandus, näiteks: eesti/ilukirjandus/lastekirjandus/luuletused ; eesti/ilukirjandus/murdekirjandus/luuletused

Esseed. [maa]/esseed/[täpsustav märksõna]

Näide: tšehhi/prantsuse/esseed/maailmakirjandus/kirjandusžanrid

Arvamusveerud. Kirjanike arvamusveergudele lisatakse vormimärksõna arvamusveerud

Reisikirjad. [maa]/[külalastatud maa]/reisikirjad

Näide: eesti/Hiina/reisikirjad

Följetonid. See päevakajaline žanr asub ilukirjanduse ja publitsistika vahepeal. Vastavalt sellele, kuhu konkreetne följeton kaldub, valitakse märksõnu:

nt: [maa]/ilukirjandus/lühiproosa/följetonid/[täpsustav märksõna] või lisatakse ainult vormimärksõna följetonid (artikli tüüp on sel juhul artikkel).

Arvustused. Kirjandusarvustuste märksõnastamine sarnaneb ilukirjanduslike tekstide märksõnastamisega, ära jääb märksõna ilukirjandus ja lisatakse märksõna raamatuarvustused: [maa]/[kirjanduse põhiliik]/[žanrimärksõna]/raamatuarvustused
nt: eesti/luule/raamatuarvustused ;
inglise/proosa/romaanid/raamatuarvustused

TMKF Teater, muusika, kunst, film

Ei kasutada üldisi märksõnu *muusika, filmikunst, teater, kunst*, kui just pole tegemist konkreetset kunstiliiki üldiselt käsitlevate artiklitega. Perioodiliselt toimuvad üritused, nagu näiteks Veneetsia filmifestival, Baltoscandal (teatريفestival), Mees ja naine (kunstinäitus), märksõnastada ajutise kollektiivina ,
Konkreetse nimega auhinnad, preemiad, nagu Oscar (filmiauhind), Suur Vanker (kultuuriauhind), Swedbank Art Award, ASIFA Special Award (animafilmiauhind) jm, on teemamärksõnad väljal 650.

ÜHIS Ühiskonnateadused

Eesti ministeeriumid ja ministrid ning erakonnad pannakse täpsete nimetustega märksõnadeks.
Kui juttu on presidendi tegevusest, siis lisada kindlasti märksõna *presidendid*.

Muu bibliografeerimisega seotu

ISEs avatud artiklikogumiku kirjele e-kataloogis ESTER 856 väljal oleva lingi lisamine "Artiklikirjed andmebaasis ISE" (alus: ISE töörhma koosoleku protokoll 10.03.2010)

Kristel Veimannile (kristel@nlib.ee) tuleb saata:

1. artiklikogumiku püsilingid Tartu ja Tallinna Esteris
2. ISEs otsida välja väljaande registrist artiklikogumiku kirjed, ning link vormistada kujul (näitena kogumik „Mediating culture...“:

http://ise.elnet.ee/search*est/j?Mediating+culture

Link tuleb moodustada käsitsi, automaatselt selline link aadressreale ei teki.

Lingi alguse moodustab http://ise.elnet.ee/search*est/j?

Ja sinna lõppu tuleb kirjutada väljaande nimi, jälgige mismoodi tekib aadressreale väljaande pealkiri. Lingid tehakse alati monokirjetele mitte koondkirjetele. Ehk kui on ERM Toimetised siis kirje suunatakse eripealkirjaga kõitele. Linkide lisamist alustati märts 2010.

Retrospektiivselt linke lisama ei hakata kuid kui raamatukogu peab

artiklikogumikule linkide lisamist retrospektiivselt oluliseks siis võib seda teha.